

Henkilötietojen käsittelyä koskeva ohjeistus Kemijärven kaupungin rekisteritiedoille

Versiohistoria

Versio	Pvm	Tila	Tekijät	Lisätiedot
0.1	3.5.2019	Luonnos	Mika Halme ja Pauliina Mulari	Ohjeistus muokattu Kemijärven kaupungin tiedoille.
0.2	6.5.2019	Luonnos	Pauliina Mulari	Lisätty ohjeistukseen ylä- ja alaviitteet.
0.3	22.10.2019	Luonnos	Mika Halme	Tarkistettu kohta manuaalisten aineistojen säilytys.
0.4	23.10.2019	Luonnos	Mika Halme ja Marjo Sääreä	Muokattu 1.1. Käsittelyohjeen hyväksyminen ja muokkaaminen

Sisällysluettelo

1	YLEISTÄ.....	3
1.1	KÄSITTELYOHJEEN TARKOITUS, SOVELTAMINEN JA YLLÄPITÄMINEN	3
1.2	KÄSITTELYOHJEEN KESKEISET KÄSITTEET	3
2	OIKEUS KÄSITELLÄ HENKILÖTIETOJA.....	5
3	HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY	6
3.1	YLEISET PERIAATTEET.....	6
3.1.1	<i>Tietosuoja-asetuksen periaatteet.....</i>	6
3.2	HENKILÖTIETOJEN KERÄÄMINEN	7
3.2.1	<i>Työntekijää koskevien henkilötietojen kerääminen.....</i>	7
3.3	TERVEYDENTILAA KOSKEVIEN TIETOJEN KÄSITTELY.....	8
3.4	TURVALLISUUSSELVITYKSET JA HENKILÖLUOTTOTIETOJEN KÄSITTELY.....	9
3.5	TEKNINEN VALVONTA SEKÄ SÄHKÖPOSTIN JA TIETOVERKON VALVONTA	11
3.6	HENKILÖTIETOJEN LUOVUTTAMINEN	12
3.7	TIETOJEN SUOJAAMINEN	12
3.8	TIETOSUOJA-ASETUksen JA TIETOSUOJALAIN SOVELTAMISALAN ULKOPUOLELLE JÄÄVÄ HENKILÖTIETO	13
3.9	HENKILÖTIETOJEN HÄVITTÄMINEN JA SIIRTO ARKISTOON.....	13
3.10	SELOSTEET KÄSITTELYTOIMISTA	14
4	ERITYISET HENKILÖTIETORYHMÄT JA HENKILÖTUNNUS.....	15
5	SALASSAPIDETTÄVÄT ASIAKIRJAT	18
6	REKISTERÖIDYN OIKEUDET.....	20
7	VAITIOLOVELVOLLISUUS	24
7.1	TIETOSUOJALAIN MUKAINEN VAITIOLOVELVOLLISUUS	24
7.2	JULKISUUSLAIN MUKAINEN VAITIOLOVELVOLLISUUS JA HYVÄKSIKÄYTTÖKIELTO	24
7.3	HENKILÖSTÖN TERVEYDENTILATIETOJA KOSKEVA VAITIOLOVELVOLLISUUS	25
7.4	SALASSAPITOVELVOLLISUUS	25
	LÄHTEET:	26

1 YLEISTÄ

1.1 Käsittelyohjeen tarkoitus, soveltaminen ja ylläpitäminen

Tämän henkilötietojen käsittelyohjeen tarkoituksena on ohjata henkilötietojen käsittelyä, toteuttaa yksityiselämän suojaa henkilötietoja käsiteltäessä sekä edistää hyvän tietojenkäsittelytavan noudattamista.

Henkilötietojen käsittelyohje perustuu EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen (679/2016), jolla säännellään luonnollisten henkilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä sekä henkilötietojen vapaata liikkuvuutta sekä tietosuojalakiin (1050/2018). Asetusta ja tietosuojalakia sovelletaan osittain tai kokonaan automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden tarkoitus on muodostaa rekisterin osa. Niitä sovelletaan lisäksi sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan unionin lainsäädännön soveltamisalaan kuulumattoman toiminnan yhteydessä tai jota jäsenvaltiot suorittavat toteuttaessaan SEU V osaston 2 luvun soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa.

Tässä ohjeessa annetaan kaikelle rekisterinpitäjän henkilötietojen käsittelylle yhteiset määräykset. Tämän käsittelyohjeen lisäksi henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava ainakin seuraavia säädöksiä:

- EU:n yleinen tietosuoja-asetus (679/2016)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004, ”työelämän tietosuojalaki”)

Tietosuojalainsäädäntö on muutosvaiheessa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tultua siirtymäajan jälkeen sovellettavaksi 25.5.2018 lukien. 1.1.2019 voimaan tullut tietosuojalaki täsmentää ja täydentää tietosuoja-asetusta ja on kumonnut aiemmin voimassa olleen henkilötietolain (523/1999). Mikäli muu kansallinen henkilötietojen käsittelyä koskeva laki kumoutuu, jää tämä henkilötietojen käsittelyä koskeva ohje muilta osin noudatettavaksi.

Henkilötietojen käsittelyohjeen hyväksyy kaupunginhallitus. Käsittelyohjeen soveltamisesta, muuttamisesta ja päivittämisestä vastaavat tietosuojavastaava ja palvelualuejohtaja.

1.2 Käsittelyohjeen keskeiset käsitteet

Henkilötiedot

Kaikki tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyvät tiedot (esim. nimi, henkilötunnus, kuva, biometrinen tai geneettinen tieto). Tunnistettavissa olevana pidetään henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötun-

nuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen tai yhden tai useamman henkilölle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella.

Henkilötietojen erityiset tietoryhmät, ”arkaluonteiset henkilötiedot”

Tiedot, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, geneettisiä tai biometrisiä tietoja, terveyttä koskevia tietoja, tai seksuaaliseen käyttäytymiseen ja suuntautumiseen liittyviä tietoja. Erityisiä tietoryhmiä koskeva käsittely on erikseen säänneltyä.

Rekisteröity

Luonnollinen henkilö, jonka henkilötietoja käsitellään.

Henkilötietojen käsittely

Toiminto tai toiminnot, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietojen kokoelmiin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, esimerkiksi tietojen kerääminen, tallentaminen, järjestäminen, jäsentäminen, säilyttäminen, muokkaaminen tai muuttaminen, haku, kysely, käyttö, tietojen luovuttaminen siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittaminen tai yhdistäminen, rajoittaminen, poistaminen tai tuhoaminen.

Henkilörekisteri

Mikä tahansa jäsenneily henkilötietoja sisältävä tietojoukko, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallisin tai maantieteellisin perustein jaettu.

Rekisterinpitäjä

Luonnollinen henkilö, oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määrittää unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Henkilötietojen käsittelijä

Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Ulkoistamistilanteessa toimeksisaaja, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Toimittaja, joka tuottaa rekisterinpitäjän tilaaman palvelun.

Sivullinen

Muu henkilö, yhteisö, laitos tai säätiö kuin rekisteröity, rekisterinpitäjä, henkilötietojen käsittelijä tai henkilötietoja kahden viimeksi mainitun lukuun käsittelevä.

Toimittaja

Toimittaja tuottaa palvelun rekisterinpitäjälle. Mikäli palveluun sisältyy henkilötietojen käsittelyä, toimittaja on tällöin henkilötietojen käsittelijä.

Alihankkija, alikäsittelijä

Toimittajan toimiessa henkilötietojen käsittelijänä rekisterinpitäjän puolesta ja lukuun, se voi käyttää toista henkilötietojen käsittelijää eli alihankkijaa/alikäsittelijää rekisterinpitäjän luvalla.

Suostumus

Kaikenlainen vapaaehtoinen, yksilöity, tietoinen ja yksiselitteinen tahdon ilmaisu, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn.

2 OIKEUS KÄSITELLÄ HENKILÖTIETOJA

Tietojen keräämisen ja käsittelyn tulee olla laillista ja rekisterinpitäjän toiminnan ja tehtävien kannalta asianmukaista. Henkilötietoja voidaan kerätä ja käsitellä vain tietosuoja-asetuksessa tai tietosuojalaissa määriteltyjen edellytysten mukaisesti.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos

- a) rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn yhtä tai useampaa erityistä tarkoitusta varten;
- b) käsittely on tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä;
- c) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi;
- d) käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi; taikka
- f) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suoja edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi. Tätä kohtaa ei sovelleta viranomaisten tietojenkäsittelyyn.

Tietosuojalain 4 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e-alakohdan (yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi) mukaisesti, jos

- 1) kysymys on henkilön asemaa, tehtäviä sekä niiden hoitoa julkisyhteisössä, elinkeinoelämässä, järjestötoiminnassa tai muussa vastaavassa toiminnassa kuvaavista tiedoista siltä osin kuin käsittelyn tavoite on yleisen edun mukainen ja käsittely on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden;
- 2) käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi;

- 3) käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta tai tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden; tai
- 4) henkilötietoja sisältävien tutkimusaineistojen, kulttuuriperintöaineistojen sekä näiden kuvailutietoihin liittyvien henkilötietojen käsittely arkistointitarkoituksessa on tarpeen ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen ja rekisteröidyn oikeuksiin nähden.

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä ellei jokin erityinen peruste oikeuta käsittelyä. Tätä käsitellään tarkemmin tämän ohjeen kohdassa 4 Erityiset henkilötietoryhmät ja henkilötunnus.

3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

3.1 Yleiset periaatteet

3.1.1 Tietosuoja-asetuksen periaatteet

1) käsittelyn lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys (5 art 1.a)

- rekisteröidyn oikeudet on turvattava
- henkilötietojen käsittelyn on perustuttava lakiin ja niitä on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi

2) käyttötarkoitussidonnaisuus (5 art 1.b)

- henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa myöhemmin käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla

3) tietojen minimointi (5 art 1.c)

- henkilötietoja ei saa käsitellä enempää kuin on välttämätöntä

4) tietojen täsmällisyys (5 art 1.d)

- virheet on poistettava, oikaistava tai korjattava

5) tietojen säilytyksen rajoittaminen (5 art 1.e)

- henkilötietoja saa säilyttää vain niin kauan kuin on tehtävän hoitamiseksi tarpeen

6) tietojen eheys ja luottamuksellisuus (5 art 1.f)

- henkilötietojen käsittelyn asianmukainen turvallisuus on varmistettava ja tiedot on suojattava luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia

7) rekisterinpitäjän osoitusvelvollisuus (5 art 2.)

- rekisterinpitäjä on vastuussa siitä, että henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita noudatetaan; tietosuojasetuksen noudattaminen on kyettävä osoittamaan dokumentein

8) sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja

- käsitellä saa vain kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja
- tietosuojakysymykset on tunnistettava ja huomioitava jo siinä vaiheessa, kun uusia toimintoja tai tietojärjestelmiä suunnitellaan

3.2 Henkilötietojen kerääminen

3.2.1 Työntekijää koskevien henkilötietojen kerääminen

Tietosuojasetuksen 88 artiklan 1-kohdan mukaisesti jäsenvaltiot voivat antaa lakisääteisesti tai työehtosopimuksilla yksityiskohtaisempia sääntöjä työntekijöiden henkilötietojen käsittelystä työsuhteen yhteydessä oikeuksien ja vapauksien suojan varmistamiseksi, erityisesti palvelukseen ottamista tai työsuhteen täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien lakisääteisten tai työehtosopimukseen perustuvien velvollisuuksien suorittaminen, työn johto, suunnittelu ja organisointi, yhdenvertaisuus ja monimuotoisuus työpaikalla, työterveys ja -turvallisuus, työnantajan tai asiakkaan omaisuuden suoja, sekä työntekoon liittyvien oikeuksien ja etuuksien yksilöllistä tai kollektiivista käyttöä sekä työsuhteen päättämistä varten.

Kansallisella tasolla työntekijöiden henkilötietojen käsittelyä säätelee laki yksityisyyden suojasta työelämässä (759/2004, ”työelämän tietosuojalaki”). Tämän lain mukaan työnantaja saa käsitellä vain välittömästi työntekijän työsuhteen kannalta tarpeellisia henkilötietoja, jotka liittyvät työsuhteen osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien hoitamiseen (esimerkiksi työtehtävien suorittamiseen, työntekijän valintaan, työolosuhteisiin ja työ- ja virkaehtosopimusten määräysten noudattamiseen liittyvät tiedot) tai työnantajan työntekijöille tarjoamiin etuuksiin (esimerkiksi työnantajan tarjoamat etusetelit virkistyskäyttöön), taikka johtuvat työtehtävien erityisluonteesta.

Rikoslain 38 luvun 9 §:n mukaisesti voidaan tuomita tietosuojarikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.¹

¹ Rikoslain 38 luvun 9 §:n mukaisesti joka muutoin kuin luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *yleinen tietosuojasetus*, tarkoitettuna rekisterinpitäjänä tai henkilötietojen käsittelijänä tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta hankkii henkilö-

Teolla tulee olla työntekijän yksityisyyden suojaa loukkaava tai sen tulee aiheuttaa työntekijälle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa. Teko edellyttää tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta käsitellessä työntekijän henkilötietoja niiden käyttötarkoituksen vastaisesti tai rikottaessa tietojen tarpeellisuusvaatimusta.²

Työnantajan on kerättävä henkilötiedot ensisijaisesti työntekijältä itseltään, koska näin työntekijä saa parhaiten selville, mitä tietoja hänestä kerätään. Jos työnantaja kerää tietoja muualta, on siihen hankittava työntekijän suostumus. Suostumusta ei edellytetä, kun viranomaisen luovuttaa tietoja työnantajalle tämän laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tai kun työnantaja hankkii henkilöluottotietoja tai rikosrekisteritietoja työntekijän luotettavuuden selvittämiseksi.³

Jos työnantaja hankkii tietoja työntekijän luotettavuuden selvittämiseksi, työnantajan tulee ennen tietojen hankkimista kertoa työntekijälle aikomuksestaan hankkia tällaisia tietoja. Tämä tiedonantovelvollisuus koskee paitsi henkilöluottotietoja ja rikosrekisteritietoja myös muita luotettavuuden selvittämiseksi hankittavia tietoja, joita työnantaja kerää työntekijän suostumuksen perusteella muualta kuin häneltä itseltään. Muualta kuin työntekijältä itseltään kerätyistä tiedoista ja niiden sisällöstä työnantajan on kerrottava työntekijälle itselleen, ennen kuin tietoja käytetään työntekijää koskevaan päätöksentekoon. Työnantaja on velvollinen informoimaan työntekijää oma-aloitteisesti.

Tiettyihin työtehtäviin (mm. eräät atk-palveluyritykset) vaadittavan luotettavuuden selvittämiseen sovelletaan turvallisuusselvityslakia (726/2014).

3.3 Terveystilaa koskevien tietojen käsittely

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädetään erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta käsittelystä. Artiklan 1. kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä,

tietoja niiden käyttötarkoituksen kanssa yhteensopimattomalla tavalla, luovuttaa henkilötietoja tai siirtää henkilötietoja vastoin

1) yleisen tietosuoja-asetuksen,

2) tietosuojalain (1050/2018),

3) henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) tai

4) henkilötietojen käsittelyä koskevan muun lain

henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuutta, luovuttamista tai siirtämistä koskevaa säännöstä ja siten loukkaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai aiheuttaa hänelle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa, on tuomittava *tietosuojarikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Tietosuojarikoksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta toimii vastoin sitä, mitä 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettussa säädöksessä säädetään henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta.

Tietosuojalain 26 §:ssä säännellään lisäksi viestintäsalaisuuden ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta, tietomurrosta, törkeästä tietomurrosta, vaihtelovelvollisuuden ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta.

² Esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön opas Työelämän tietosuoja, s. 2-3.

³ *ibid*

poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tai biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveystietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on kiellettyä.

Asetuksen 9 artiklan 2. kohdan mukaan tietoja saa kuitenkin käsitellä muun ohella rekisteröidyn nimenomaisen suostumuksen perusteella; jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai rekisteröidyn velvoitteiden ja erityisten oikeuksien noudattamiseksi työoikeuden, sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alalla; jos käsittely on tarpeen ennalta ehkäisevää tai työterveydenhuoltoa koskevia tarkoituksia varten, työntekijän työkyvyn arvioimiseksi, lääketieteellisiä diagnooseja varten, terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi.

Työelämän tietosuojalain 5 §:n 1 momentin mukaan työnantajalla on oikeus käsitellä työntekijän terveydentilaa koskevia tietoja, jos tiedot on kerätty työntekijältä itseltään tai hänen kirjallisella suostumuksellaan muualta ja tietojen käsittely on tarpeen sairausajan palkan tai siihen rinnastettavien terveydentilaan liittyvien etuuksien suorittamiseksi taikka sen selvittämiseksi, onko työstä poissaolo perusteltu syy, taikka jos työntekijä nimenomaisesti haluaa selvitetävän työkykyisyytensä terveydentilaa koskevien tietojen perusteella. Lisäksi työnantajalla on oikeus käsitellä näitä tietoja niissä tilanteissa ja siinä laajuudessa, kuin muualla laissa erikseen säädetään.

Sanotun pykälän 2 momentin mukaan terveydentilaa koskevia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka näiden tietojen perusteella valmistelevat tai tekevät työsuhdetta koskevia päätöksiä taikka panevat niitä toimeen. Työnantajan on nimettävä nämä henkilöt tai määriteltävä tehtävät, joihin sisältyy terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyä. Tietoja käsittelevät henkilöt eivät saa ilmaista näitä tietoja sivulliselle työsuhteen aikana eikä sen päättymisen jälkeen.

Työntekijän työnantajalle luovuttama työkykyä koskeva lääkärintodistus tai -lausunto saadaan kuitenkin luovuttaa työelämän tietosuojalain 5 §:n 3 momentin mukaisesti työterveyshuollon palvelujen tuottajalle työterveyshuoltolaissa ([1383/2001](#)) säädettyjen työterveyshuollon tehtävien toteuttamista varten, jollei työntekijä ole kieltänyt luovuttamista. Sanotun pykälän 4 momentin mukaan työntekijän terveydentilaa koskevat tiedot on säilytettävä erillään muista työnantajan keräämistä henkilötiedoista.

3.4 Turvallisuusselvitykset ja henkilöluottotietojen käsittely

Turvallisuusselvityslain (726/2014) 4 §:n 1 momentin mukaan sen, joka aikoo hakea henkilöturvallisuusselvityksen laatimista palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävään valittavasta, on ilmoitettava tästä viran tai tehtävän täytettävänä oloa koskevassa ilmoituksessa tai muulla sopivalla tavalla. Lain 5 §:n mukaisesti turvallisuusselvityksen laatimisen ja turvallisuusselvitykseen liittyvän 51 §:ssä tarkoitettua luotettavuuden seurannan toteuttamisen yleisenä edellytyksenä on, että selvityksen kohde on antanut siihen etukäteen kirjallisen suostumuksen.

Turvallisuusselvityslain 18 §:n 1 momentin mukaan henkilöturvallisuusselvityksen laatimisen yleise-

nä edellytyksenä on, että hakija (työnantaja, tai se jonka antamaa toimeksiantoa tai siihen kuuluvaa tehtävää selvityksen kohteen on tarkoitus hoitaa tai jota hän hoitaa) on rajoittanut teknisin ja muin toimenpitein pääsyä suojattaviin tietoihin sekä huolehtinut toimitilojen ja tietojärjestelmien suojaamisesta ja ryhtynyt muihin asianmukaisiin toimenpiteisiin tietoturvallisuuden sekä muiden turvallisuusjärjestelyjen toteuttamiseksi.

Lain 21 §:n 1 momentin mukaan suppea henkilöturvallisuusselvitys voidaan laatia sellaiseen palvelussuhteeseen tai toimeksiantotehtävää suorittamaan valittavasta taikka palvelussuhdetta tai toimeksiantotehtävää hoitavasta, joka:

- 1) saa oikeuden käsitellä viranomaisen suojaustasoihin III—IV luokiteltuja asiakirjoja;
- 2) työskentelee passin, henkilökortin tai muun sellaisen viranomaisen antaman todistuksen valmistuksessa, johon liittyy erityinen luotettavuuden vaatimus;
- 3) saa pysyväisluonteisen oikeuden päästä sellaiseen viranomaisen yleisöltä suljettuun toimitilaan tai alueelle ja hoitaa siellä itsenäisesti rakennus-, asennus-, huolto- tai vartiointitehtäviä tai muita niihin rinnastettavia tehtäviä, jos toimitilasta tai alueesta saatavien tietojen oikeudettomalla käytöllä tai niissä tapahtuvalla lainvastaisella teolla voi vaarantaa yleistä turvallisuutta, valtion turvallisuutta tai muuta merkittävää yleistä etua;
- 4) pääsee lentoasemalla tai satamassa taikka muulla maan ulkoisten tai sisäisten liikenneyhteyksien jatkuvuuden ja turvallisuuden kannalta merkittävällä liikennealueella yleisöltä suljettuihin tiloihin taikka tietoliikenneyhteyksien tai sähkön- ja energiantuotannon yleisen toimivuuden kannalta merkittävään kohteisiin;
- 5) osallistuu ydinaineen kuljetukseen taikka pääsee ydinlaitokseen tai pääsemällä ydinlaitoksen rakentamisalueelle saa tietoja ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä taikka pääsee ydinaineen käyttö- tai varastointitilaan tai sellaiseen säteilylähteen käyttöpaikkaan tai varastointitilaan, jossa sijaitsevien radioaktiivisten aineiden määrä vastaa säteilylainsäädännössä tarkoitettua korkeaktiivisen umpilähteen aktiivisuustasoa tai on sitä korkeampi;
- 6) työskentelee räjähdysaineiden valmistukseen tai kuljetukseen liittyvissä tehtävissä taikka muutoin voi saada haltuunsa merkittäviä määriä räjähdysaineita tai muita sellaisia aineita, joiden asiattomalla käsittelyllä voidaan aiheuttaa vahinkoa laajalla alueella tai suurelle määrälle ihmisiä;
- 7) voi saada haltuunsa merkittäviä määriä aineita, joita voidaan käyttää biologisena, kemiallisena taikka toksiiniaseena;
- 8) työskentelee sellaisessa yhdyskuntatekniseen huoltoon taikka elintarvike- tai lääkehuoltoon kuuluvassa tai näitä palvelevassa tehtävässä, jossa voi aiheuttaa vakavaa vaaraa yleisön terveydentalle tai turvallisuudelle;
- 9) pääsee rahanlaskentakeskukseen tai työskentelee rahanvalmistuksessa, huolehtii työnantajan tai tämän asiakkaan lukuun arvokuljetuksista taikka muissa näihin verrattavissa olosuhteissa käsittelee itsenäisesti ja ilman järjestettävissä olevaa jatkuvaa valvontaa laadultaan ja määrältään merkittävää omaisuutta, kuten rahaa, arvopapereita tai arvoesineitä;
- 10) saa asemansa vuoksi oikeudet siirtää työnantajan tai tämän asiakkaan varoja tai muuttaa niihin liittyviä tietoja, jos oikeuksien käyttämisestä annettujen valtuuksien tai ohjeiden vastaisesti voi aiheuttaa yleistä vahinkoa rahoitus- tai vakuutusjärjestelmän luotettavuudelle tai huomattavaa vahinkoa rahoitus- tai vakuutuslaitokselle tai sen asiakkaalle.

Luottotietolain (527/2007) 2 §:n mukaisesti lain tarkoituksena on varmistaa luotettavien luottotieto-

jen saatavuus, turvata luottotietojen käsittelyssä yksityisyyden suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioituiksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella sekä edistää hyvää luottotietotapaa.

Työelämän tietosuojalain 5 a §:n 1 momentin mukaan työnantajalla on oikeus saada ja käyttää tehtävään valittua työnhakijaa koskevia luottotietolain 4 luvussa tarkoitettuja henkilöluottotietoja työnhakijan luotettavuuden arvioimiseksi, kun työnhakijan on tarkoitus toimia työtehtävissä, jotka edellyttävät erityistä luotettavuutta ja

- 1) joihin sisältyy päätäntävaltaa tehdä työnantajan puolesta merkittäviä taloudellisia sitoumuksia tai tosiasiallisesti itsenäistä harkintavaltaa tällaisten sitoumusten valmistelussa,
- 2) joissa työntekijän nimenomaisena tehtävänä on taloudellisesti merkittävien luottojen myöntäminen ja valvonta,
- 3) joiden hoitamiseksi annetaan pääsy sellaisiin työnantajan tai tämän asiakkaan kannalta keskeisiin liike- ja ammattisalaisuuksiin, joiden suojaamisesta on erityisesti huolehdittu,
- 4) joiden hoitaminen edellyttää sellaisia tietojärjestelmän käyttöoikeuksia, joiden avulla voidaan siirtää työnantajan tai tämän asiakkaan varoja tai muuttaa niihin liittyviä tietoja, tai joissa työntekijä käyttää tällaisen tietojärjestelmän pääkäyttäjän valtuuksia,
- 5) joiden olennaisena osana on käsitellä ilman välitöntä valvontaa arvoltaan merkittävää määrää rahaa, arvopapereita tai arvoesineitä,
- 6) jotka ovat työnantajan tai tämän asiakkaan omaisuuden vartiointitehtäviä,
- 7) joiden luonteeseen pääsääntöisesti kuuluu valvomaton työskentely yksityiskodissa.

Edellä mainitussa lainkohdassa sanottua sovelletaan myös, jos työntekijän työtehtävät muuttuvat työsuhteen aikana siten, että ne täyttävät mainitussa momentissa säädetty edellytykset työnantajan oikeudelle käsitellä henkilöluottotietoja. Työnantaja vastaa henkilöluottotietojen hankkimisesta aiheutuvista kustannuksista.

3.5 Tekninen valvonta sekä sähköpostin ja tietoverkon valvonta

Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan esimerkiksi kameravalvontaa ja kulunvalvontaa sekä tietojen käsittelyn kirjautumisjärjestelmiä, digitaalisen toimintaympäristön tieto- ja kyberturvallisuuden tilannekuvan muodostamiseen käytettävien laitteistojen, ohjelmistojen ja niiden liitännäisten tuottamaa informaatiovuota, lokia sekä herätteitä. Nämä kuuluvat yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa (334/2007) ja yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetussa laissa (1233/2013) sekä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetussa laissa (449/2007) tarkoitettun yhteistoimintamenettelyn piiriin.⁴

Teknisen valvonnan piiriin kuuluu myös sähköpostin ja tietoverkon käytön valvonta. Sähköpostin osalta on lisäksi otettava huomioon, mitä työnantajalle kuuluvien sähköpostiviestien hakemisesta ja avaamisesta on säädetty työelämän tietosuojalain 6 luvussa ja mitä laissa sähköisen viestinnän palveluista (917/2014) säädetään viestinnän luottamuksellisuudesta ja yksityisyyden suojasta. Työpaikalla

⁴ Työelämän tietosuojalaki 21 §.

toteutettavan kameravalvonnan edellytyksistä säädetään työelämän tietosuojalain 5 luvussa.

Yhteistoimintamenettely on toteutettava ottaen huomioon mitä edellä tarkoitettussa laissa asiasta säädetään ja ennen kuin mahdolliset teknisen valvonnan toimenpiteet otetaan käyttöön. Yhteistoiminta- tai kuulemismenettelyn jälkeen työnantajan on määriteltävä työntekijöihin kohdistuvan teknisin menetelmin toteutetun valvonnan käyttötarkoitus ja siinä käytettävät menetelmät sekä tiedotettava työntekijöille valvonnan tarkoituksesta, käyttöä koskevista käytännöistä ja siinä käytettävistä menetelmistä sekä sähköpostin ja tietoverkon käytöstä.

3.6 Henkilötietojen luovuttaminen

Henkilörekisteriin talletetun henkilötiedon luovuttamiseen henkilörekisteristä sovelletaan tietosuojasetuksen ja tietosuojalain säännöksiä, ellei luovuttamisesta ole muussa laissa erikseen säädetty. Henkilötietojen luovuttaminen on henkilötietojen käsittelyä, jota on avattu tämän ohjeistuksen kohdissa 2 Oikeus käsitellä henkilötietoja ja 4 Erityiset henkilötietoryhmät ja henkilötunnus. Lisäksi tietosuojalain 28 §:n mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun tietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

Pyydettyäessä suostumusta erikseen henkilötietojen luovuttamiseen, suostumuksen antajalle tulee kertoa tietojen luovutuksensaaja, mitä tarkoitusta varten tietoja luovutetaan ja mitä tietoja luovutetaan.

Työnantajalla on lakisääteisiä velvoitteita luovuttaa työntekijöidensä henkilötietoja, jos luovutettavat henkilötiedot ovat tarpeen esimerkiksi viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi (mm. verotus ja ennakkoperintä, sosiaaliturvamaksut, sairaspäivärahat, sosiaalietuudet, palkan ulosmittaus, työsuojeluviranomaiset ja työvoimaviranomaiset).

Tietojen luovuttamista pyytävän tahon on tarvittaessa osoitettava se lainkohta, johon katsoo tiedonsaantioikeutensa perustuvan.

3.7 Tietojen suojaaminen

Tietosuojasetuksen 32 artiklan mukaan:

1. Ottaen huomioon uusin tekniikka ja toteuttamiskustannukset, käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset sekä luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat, todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat riskit rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava riskiä vastaavan turvallisuustason varmistamiseksi asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, kuten

- a) henkilötietojen pseudonymisointi ja salaaminen;
- b) kyky taata käsittelyjärjestelmien ja palveluiden jatkuva luottamuksellisuus, eheys, käytettävyys ja vikasietoisuus;
- c) kyky palauttaa nopeasti tietojen saatavuus ja pääsy tietoihin fyysisen tai teknisen vian sattuessa;

d) menettely, jolla testataan, tutkitaan ja arvioidaan säännöllisesti teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden tehokkuutta tietojenkäsittelyn turvallisuuden varmistamiseksi.

2. Asianmukaisen turvallisuustason arvioimisessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti käsittelyn sisältämiin riskeihin, erityisesti siirrettyjen, tallennettujen tai muutoin käsiteltyjen henkilötietojen vahingossa tapahtuvan tai laittoman tuhoamisen, häviämisen, muuttamisen, luvattoman luovuttamisen tai henkilötietoihin pääsyn vuoksi.⁵

4. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva luonnollinen henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, käsittelee niitä ainoastaan rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaadita.

Tietojen suojaamiseksi on muun muassa huolehdittava, että tekninen suojaaminen kirjaututtaessa henkilötietojärjestelmiin on toteutettu käyttäjätunnuksin ja salasanoin; palomuurit, virustorjunta, salaussjärjestelmät, langattomat yhteydet ym. tekninen tietoturva on varmistettu; fyysinen tietoturva on kunnossa, esim. lukitut tilat ja kaapit; on määritelty ne työtehtävät tai henkilöt työpaikalla, jotka käsittelevät työtehtäviensä vuoksi henkilötietoja; on koulutettu henkilöstöä muun muassa henkilökorttien ja kulkuavainten käytön osalta; on muistutettu henkilöstöä tietosuojalain 35 §:n mukaisesta vaihtolovelvollisuudesta henkilötietoja käsiteltäessä.

Henkilötietojen käsittelyä ja tietoturvallista toimintaa rekisterinpitäjällä ohjaavat lisäksi rekisterinpitäjän omat tietosuojan ja tietoturvaan liittyvät dokumentit, jotka löytyvät Kemijärven kaupungin intranetistä.

3.8 Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävä henkilötieto

Tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 2. c-kohdan mukaan tietosuoja-asetus ei koske henkilötietojen käsittelyä, jonka luonnollinen henkilö suorittaa yksinomaan henkilökohtaisessa tai kotitalouttaan koskevassa toiminnassa.

3.9 Henkilötietojen hävittäminen ja siirto arkistoon

Vanhentuneita tai tarpeettomia tietoja ei saa säilyttää⁶. Lainsäädännössä on erityissäännöksiä henkilötietojen säilyttämisajoista, joita työnantajan on noudatettava. Tällaisia säännöksiä ovat esimerkiksi työsopimuslain, työaikalain, arkistolain ja kirjanpitolain mukaiset vanhentumisaajat.

Tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3. g-kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän tulee rekisterinpitäjän valinnan mukaan poistaa tai palauttaa käsittelyyn liittyvien palveluiden tarjoamisen päätyttyä

⁵ Tämän artiklan 3. kohdassa säädetään käytäntesäännöistä ja sertifiointimekanismeista.

⁶ Ks. tämän ohjeen alaluku 3.1.1, jossa käsitellään henkilötietojen käsittelyn periaatteita.

kaikki henkilötiedot rekisterinpitäjälle ja poistaa olemassa olevat jäljennökset, paitsi jos unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä vaaditaan säilyttämään henkilötiedot.

3.10 Selosteet käsittelytoimista

Tietosuoja-asetuksen 30 artiklan mukaan

1. Jokaisen rekisterinpitäjän ja tarvittaessa rekisterinpitäjän edustajan on ylläpidettävä selostetta vastuullaan olevista käsittelytoimista. Selosteen on käsitettävä kaikki seuraavat tiedot:

- a) rekisterinpitäjän ja mahdollisen yhteisrekisterinpitäjän, rekisterinpitäjän edustajan ja tietosuojavastavaan nimi ja yhteystiedot;
- b) käsittelyn tarkoitukset;
- c) kuvaus rekisteröityjen ryhmistä ja henkilötietoryhmistä;
- d) henkilötietojen vastaanottajien ryhmät, joille henkilötietoja on luovutettu tai luovutetaan, mukaan lukien kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä olevat vastaanottajat;
- e) tarvittaessa tiedot henkilötietojen siirtämisestä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, mukaan lukien tieto siitä, mikä kolmas maa tai kansainvälinen järjestö on kyseessä, sekä asianmukaisia suojatoimia koskevat asiakirjat, jos kyseessä on 49 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu siirto;
- f) mahdollisuuksien mukaan eri tietoryhmien poistamisen suunnitellut määräajat;
- g) mahdollisuuksien mukaan yleinen kuvaus 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä ja organisatorisista turvatoimista.

2. Kunkin henkilötietojen käsittelijän ja tarvittaessa henkilötietojen käsittelijän edustajan on ylläpidettävä selostetta kaikista rekisterinpitäjän lukuun suoritettavista käsittelytoimista niin että seloste käsittää seuraavat tiedot:

- a) henkilötietojen käsittelijän tai käsittelijöiden ja kunkin rekisterinpitäjän, jonka lukuun henkilötietojen käsittelijä toimii, sekä rekisterinpitäjän tai tarvittaessa henkilötietojen käsittelijän edustajan ja tietosuojavastavaan nimi ja yhteystiedot;
- b) kunkin rekisterinpitäjän lukuun suoritettujen käsittelyiden ryhmät;
- c) tarvittaessa tiedot henkilötietojen siirtämisestä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, mukaan lukien tieto siitä, mikä kolmas maa tai kansainvälinen järjestö on kyseessä, sekä asianmukaisia suojatoimia koskevat asiakirjat, jos kyseessä on 49 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu siirto;
- d) mahdollisuuksien mukaan yleinen kuvaus 32 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista teknisistä ja organisatorisista turvatoimista.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen selosteiden on oltava kirjallinen, mukaan lukien sähköisessä muodossa.

4. Rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän sekä tarvittaessa rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän edustajan on pyydettäessä saatettava seloste valvontaviranomaisen saataville.

4 ERITYISET HENKILÖTIETORYHMÄT JA HENKILÖTUNNUS

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1. kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tai biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on kiellettyä.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja voidaan käsitellä, jos asetuksessa erikseen mainittu peruste täyttyy. Erityisiä tietoja saa artiklan 2. kohdan mukaan käsitellä, jos:

- a) rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa kyseisten henkilötietojen käsittelyyn yhtä tai useampaa tiettyä tarkoitusta varten, paitsi jos unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että 1 kohdassa tarkoitettua kieltoa ei voida kumota rekisteröidyn suostumuksella;
- b) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai rekisteröidyn velvoitteiden ja erityisten oikeuksien noudattamiseksi työoikeuden, sosiaaliturvan ja sosiaalisen suojelun alalla, siltä osin kuin se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisessa työsopimuksessa, jossa säädetään rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista asianmukaisista suojaustoimista;
- c) käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi, jos rekisteröity on fyysisesti tai juridisesti estynyt antamasta suostumustaan;
- d) käsittely suoritetaan poliittisen, filosofisen, uskonnollisen tai ammattiliittotoimintaan liittyvän säätiön, yhdistyksen tai muun voittoa tavoittelemattoman yhteisön laillisen toiminnan yhteydessä ja asianmukaisin suojaustoimin, sillä edellytyksellä, että käsittely koskee ainoastaan näiden yhteisöjen jäseniä tai entisiä jäseniä tai henkilöitä, joilla on yhteisöihin säännölliset, yhteisöjen tarkoituksiin liittyvät yhteydet, ja että henkilötietoja ei luovuteta yhteisön ulkopuolelle ilman rekisteröidyn suostumusta;
- e) käsittely koskee henkilötietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi;
- f) käsittely on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tai aina, kun tuomioistuimet suorittavat lainkäyttötehtäviään;
- g) käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi;

h) käsittely on tarpeen ennalta ehkäisevää tai työterveydenhuoltoa koskevia tarkoituksia varten, työntekijän työkyvyn arvioimiseksi, lääketieteellisiä diagnooseja varten, terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi taikka terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallintoa varten unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja noudattaen 3 kohdassa esitettyjä edellytyksiä ja suojatoimia;

i) käsittely on tarpeen kansanterveyteen liittyvän yleisen edun vuoksi, kuten vakavilta rajatylittäviltä terveysuhkilta suojautumiseksi tai terveydenhuollon, lääkevalmisteiden tai lääkinnällisten laitteiden korkeiden laatu- ja turvallisuusnormien varmistamiseksi sellaisen unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, jossa säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien, erityisesti salassapitovelvollisuuden, suojaamiseksi;

j) käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Tietosuojalain 6 §:ssä erityisiä henkilötietoryhmiä koskevaa käsittelyä tarkennetaan vielä seuraavasti:

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa (käsittelykielto) ei sovelleta:

- 1) vakuutuslaitoksen käsitellessä vakuutustoiminnassa saatuja tietoja vakuutetun ja korvauksenhakijan terveydentilasta, sairaudesta tai vammaisuudesta taikka sellaista häneen kohdistetuista hoitotoimenpiteistä tai niihin verrattavista toimista, jotka ovat tarpeen vakuutuslaitoksen vastuun selvittämiseksi;
- 2) tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä;
- 3) ammattiliittoon kuulumista koskevaan tiedon käsittelyyn, joka on tarpeen rekisterinpitäjän erityisten oikeuksien ja velvoitteiden noudattamiseksi työoikeuden alalla;
- 4) kun terveydenhuollon palveluntarjoaja järjestäessään tai tuottaessaan palveluja käsittelee tässä toiminnassa saamiaan tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka muita rekisteröidyn hoidon kannalta välttämättömiä tietoja;
- 5) kun sosiaalihuollon palveluntarjoaja järjestäessään tai tuottaessaan palveluja tai myöntäessään etuuksia käsittelee tässä toiminnassa saamiaan tai tuottamiaan tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka muita rekisteröidyn palvelun tai etuuden myöntämisen kannalta välttämättömiä tietoja;

6) terveyttä koskevien ja geneettisten tietojen käsittelyyn antidopingtyössä ja vammaisurheilun yhteydessä siltä osin kuin näiden tietojen käsittely on välttämätöntä antidopingtyön tai vammaisten ja pitkäaikaissairaiden urheilun mahdollistamiseksi;

7) tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten tehtävään tietojen käsittelyyn;

8) tutkimus- ja kulttuuriperintöaineistojen käsittelyyn yleishyödyllisessä arkistointitarkoituksessa geneettisiä tietoja lukuun ottamatta.

Käsiteltäessä henkilötietoja 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat:

1) toimenpiteet, joilla on jälkeempään mahdollista varmistaa ja todentaa kenen toimesta henkilötietoja on tallennettu, muutettu tai siirretty;

2) toimenpiteet, joilla parannetaan henkilötietoja käsittelevän henkilöstön osaamista;

3) tietosuojavastaavan nimittäminen;

4) rekisterinpitäjän ja käsittelijän sisäiset toimenpiteet, joilla estetään pääsy henkilötietoihin;

5) henkilötietojen pseudonymisointi;

6) henkilötietojen salaaminen;

7) toimenpiteet, joilla käsittelyjärjestelmien ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvien palveluiden jatkuva luottamuksellisuus, eheys, käytettävyys ja vikasietoisuus taataan, mukaan lukien kyky palauttaa nopeasti tietojen saatavuus ja pääsy tietoihin fyysisen tai teknisen vian sattuessa;

8) menettely, jolla testataan, tutkitaan ja arvioidaan säännöllisesti teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden tehokkuutta tietojenkäsittelyn turvallisuuden varmistamiseksi;

9) erityiset menettelysäännöt, joilla varmistetaan tietosuoja-asetuksen ja tämän lain noudattaminen siirrettäessä henkilötietoja tai käsiteltäessä henkilötietoja muuhun tarkoitukseen;

10) tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuoja koskevan vaikutustenenarvioinnin laatiminen;

11) muut tekniset, menettelylliset ja organisatoriset toimenpiteet.

Tietosuoja-asetuksen 87 artiklan mukaisesti jäsenvaltiot voivat määritellä tarkemmin erityiset kansallisen henkilönumeron tai muun yleisen tunnusteen käsittelyn edellytykset. Tässä tapauksessa kansal-

lista henkilönnumeroa tai muuta yleistä tunnistetta on käytettävä ainoastaan noudattaen rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suojoitointia asetuksen mukaisesti.

Henkilötunnus ei ole arkaluonteinen eikä salassa pidettävä tieto, mutta sen käsittelystä on säädetty erikseen tietosuojalain 29 §:ssä seuraavasti:

Henkilötunnusta saa käsitellä rekisteröidyn suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa. Lisäksi henkilötunnusta saa käsitellä, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää:

- 1) laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi;
- 2) rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi; tai
- 3) historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten.

Henkilötunnusta saa käsitellä luotonannossa tai saatavan perimisessä, vakuutus-, luottolaitos-, maksupalvelu-, vuokraus- ja lainaustoiminnassa, luottotietotoiminnassa, terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa ja muun sosiaaliturvan toteuttamisessa tai virka-, työ- ja muita palvelussuhteita ja niihin liittyviä etuja koskevissa asioissa.

Henkilötunnuksen saa luovuttaa osoitetietojen päivittämiseksi tai moninkertaisten postilähetysten välttämiseksi suoritettavaa tietojenkäsittelyä varten, jos henkilötunnus jo on luovutuksensaajan käytettävissä.

Henkilötunnusta ei tule merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin tai laadittuihin asiakirjoihin.⁷

5 SALASSAPIDETTÄVÄT ASIAKIRJAT

Rekisterinpitäjän salaisiksi luokittelemat tiedot koostuvat tiedoista, jotka on tarkoitettu vain dokumentissa nimettyjen tai asiayhteydestä selviävien henkilöiden käyttöön (esim. käyttäjätunnuksiin liittyvät salasanat); rekisterinpitäjän työntekijöitä koskevista henkilötiedoista ja heidän terveystiedoista; sekä rekisterinpitäjän mahdollisista asiakas-, potilas-, henkilö-, ja muista näihin verrattavista tiedoista, joita käsitellään erityislainsäädännöissä määritellyillä tavoilla.

Manuaaliset aineistot säilytetään lukituissa tiloissa ja arkistoidaan arkistolain ja asetuksen mukaisesti asiakohdaksiin kansioihin. Rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän ylläpitämät laitteistot ja

⁷ Henkilötunnusta saa käsitellä esim. virka-, työ- ja muita palvelussuhteita ja niihin liittyviä etuja koskevissa asioissa, taikka jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää. Yleisesti nähtävillä olevissa asiakirjoissa (esim. luettelot viranhakijoista, työvuoro- ja lomalistat tai oppilaitosten ilmoitustauluilla nähtävillä olevat koetulostilat) ei saa olla henkilötunnuksia. Asiakkaille tai henkilökunnalle annettavissa asiakirjoissa ei saa tarpeettomasti olla henkilötunnuksia. Rekisterinpitäjän vastuulla on huolehtia, ettei henkilötunnusta merkitä tarpeettomasti henkilörekisteristä tulostettuihin tai muihin asiakirjoihin.

ohjelmistot (sähköisesti tallennettu aineisto) on suojattu ja varmistettu Kemijärven kaupungin tietoturvasäännösten sekä rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän välisen tietosuojasopimuksen mukaisesti. Tietojärjestelmiä käyttävillä työntekijöillä on työtehtävien mukaan määritellyt käyttöoikeudet sekä järjestelmäkohtaisesti henkilökohtaiset käyttäjätunnukset ja salasanat. Järjestelmien salasanat on vaihdettava säännöllisesti. Rekisterinpitäjän niin vaatiessa työntekijät ovat allekirjoittaneet työtä koskevan salassapitositoumuksen. Rekisteritietojen käsittelyä ja katselua voidaan valvoa käytökitietojen avulla.

Rekisterinpitäjän ulkoistaessa henkilötietojen käsittelyä sisältäviä toimintojaan henkilötietojen käsittelijälle, on siitä laadittava sopimus, jossa tulee vahvistaa tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3. kohdan mukaisesti käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet.

Henkilötietojen käsittelijän on tehtävässään noudatettava rekisterinpitäjän dokumentoituja ohjeita tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3. a-kohdan mukaisella tavalla. Rekisterinpitäjän ollessa viranomaisen sovelletaan sen toimintaan ja asiakirjoihin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki). Julkisuuslain 22 ja 24 §:ien mukaan tieto tai asiakirja on salassa pidettävä, jos niin on laissa säädetty. Salassa pidettävää tietoa saattaa sisältyä myös sellaiseen asiakirjaan, joka on pääosin julkinen. Jos asiakirjan osa on salassa pidettävä, tieto asiakirjasta tulee julkisuuslain 10 §:n mukaan antaa muilta osin, jos se käy päinsä salassa pidettävän tiedon paljastumatta.

Julkisuuslain 29 §:n mukaan viranomaisen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos:

- 1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty;
- 2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa;
- 3) asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi;
- 4) tieto on tarpeen viranomaiselle kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi.

Viranomaisen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon sellaisista osoite- tai muista yhteystiedoista, jotka ovat 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.

Julkisuuslain 26 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos: 1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; tai 2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen voi salassapitosäännösten estämättä antaa tiedon toisen taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammatillisuudesta, terveydenhuollon tai sosiaalihuollon asiakassuhteesta tai myönnetystä etuudesta taikka 24 §:n 1 momentin 32 kohdassa tarkoitusta henkilön yksityiselämää koskevasta tai sitä vastaavasta muun lain mukaan salassa pidettävästä seikasta, jos tieto on tarpeen: 1) yksityisen tai toisen viranomaisen laissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi.

suuden toteuttamiseksi; taikka 2) tiedot antavan viranomaisen hoidettavaksi kuuluvan korvauksen tai muun vaatimuksen toteuttamiseksi.

Viranomainen voi myös julkisuuslain 26 §:n 3 momentin mukaan antaa salassa pidettävästä asiakirjasta tiedon antamansa virka-aputehtävän suorittamiseksi sekä toimeksiannostaan tai muuten luukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Salassa pidettäviä tietoja voi kuitenkin luovuttaa mainittuja tehtäviä varten myös silloin, kun salassa pidettävien tietojen poistaminen niiden suuren määrän tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi ei ilmeisesti ole tarkoituksenmukaista. Viranomaisen on ennakolta varmistuttava siitä, että tietojen salassapidosta ja suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin mukaisesti viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja.

6 REKISTERÖIDYN OIKEUDET

Rekisterinpitäjän on tietosuoja-asetuksen 12 artiklan mukaisesti toteutettava asianmukaiset toimenpiteet toimittaakseen rekisteröidylle kaikki käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä (varsinkin silloin, kun tiedot on tarkoitettu erityisesti lapselle). Tiedot on toimitettava kirjallisesti tai muulla tavoin ja tapauksen mukaan sähköisessä muodossa. Jos rekisteröity sitä pyytää, tiedot voidaan antaa suullisesti edellyttäen, että rekisteröidyn henkilöllisyys on vahvistettu muulla tavoin.

Rekisterinpitäjä ei saa kieltäytyä toimimasta rekisteröidyn pyynnöstä tämän oikeuksien käyttämiseksi ellei rekisterinpitäjä osoita, ettei se pysty tunnistamaan rekisteröityä. Rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidylle tiedot toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tehdyn pyynnön johdosta ilman aiheetonta viivytystä ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Määräaika voidaan tarvittaessa jatkaa enintään kahdella kuukaudella ottaen huomioon pyyntöjen monimutkaisuus ja määrä. Rekisterinpitäjän on ilmoitettava rekisteröidylle tällaisesta mahdollisesta jatkamisesta kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta sekä viivästymisen syyt. Jos rekisteröity esittää pyynnön sähköisesti, tiedot on toimitettava sähköisesti mahdollisuuksien mukaan, paitsi jos rekisteröity toisin pyytää.

Tietosuoja-asetuksen 13 artiklassa säädetään rekisteröidylle toimitettavista tiedoista silloin, kun tiedot on kerätään rekisteröidyltä itseltään⁸. Asetuksen 14 artiklassa säädetään rekisteröidylle toimitet-

⁸ Kerättäessä rekisteröidyltä häntä koskevia henkilötietoja rekisterinpitäjän on silloin, kun henkilötietoja saadaan, toimitettava rekisteröidylle kaikki seuraavat tiedot: a) rekisterinpitäjän ja tapauksen mukaan tämän mahdollisen edustajan identiteetti ja yhteystiedot; b) tapauksen mukaan tietosuojavastaavan yhteystiedot; c) henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä käsittelyn oikeusperuste; d) rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutetut edut, jos käsittely

tavista tiedoista silloin, kun tietoja ei ole saatu rekisteröidyltä⁹.¹⁰

Tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3. e-kohdan mukaan ottaen huomioon käsittelytoimen luonteen henkilötietojen käsittelijä auttaa rekisterinpitäjää asianmukaisilla teknisillä ja organisatorisilla toimenpiteillä mahdollisuuksien mukaan täyttämään rekisterinpitäjän velvollisuuden vastata pyyntöihin, jotka koskevat rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröityjen oikeuksia ovat ainakin:

Rekisteröidyn oikeus saada pääsy tietoihin

Tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 1. kohdan mukaisesti rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään tai että niitä ei käsitellä, ja jos näitä henkilötietoja käsitellään, oikeus saada pääsy henkilötietoihin sekä tiedot käsiteltävistä henkilötiedoista ainakin näiltä osin:

- a) käsittelyn tarkoitukset;
- b) kyseessä olevat henkilötietoryhmät;
- c) vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät, erityisesti kolmansissa maissa olevat vastaanottajat tai kansainväliset järjestöt, joille henkilötietoja on luovutettu tai on tarkoitus luovuttaa;
- d) mahdollisuuksien mukaan henkilötietojen suunniteltu säilytysaika tai jos se ei ole mahdollista, tämän ajan määrittämiskriteerit;
- e) rekisteröidyn oikeus pyytää rekisterinpitäjältä häntä itseään koskevien henkilötietojen oikaisemista tai poistamista taikka henkilötietojen käsittelyn rajoittamista tai vastustaa tällaista käsittelyä;
- f) oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle;
- g) jos henkilötietoja ei kerätä rekisteröidyltä, kaikki tietojen alkuperästä käytettävissä olevat tiedot;
- h) automaattisen päätöksenteon, muun muassa 22 artiklan 1 ja 4 kohdassa tarkoitettun profiloinnin olemassaolo, sekä ainakin näissä tapauksissa merkitykselliset tiedot käsittelyyn liittyvästä logiikasta

perustuu 6 artiklan 1 kohdan f alakohtaan; d) henkilötietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät; e) tapauksen mukaan tieto siitä, että rekisterinpitäjä aikoo siirtää henkilötietoja kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle, ja tieto tietosuojan riittävyttä koskevan komission päätöksen olemassaolosta tai puuttumisesta, tai jos kyseessä on 46 tai 47 artiklassa tai 49 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu siirto, tieto sopivista tai asianmukaisista suojaustoimista ja siitä, miten niistä saa jäljennöksen tai minne ne on asetettu saataville. Toimitettavat lisätiedot löytyvät artiklan kohdasta 2 ja poikkeus soveltamiseen artiklan kohdasta 4.

⁹ Kun tietoja ei ole saatu rekisteröidyltä, rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidylle seuraavat tiedot: a) rekisterinpitäjän ja tämän mahdollisen edustajan identiteetti ja yhteystiedot; b) tapauksen mukaan mahdollisen tietosuoja-vastaavan yhteystiedot; c) henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä käsittelyn oikeusperuste; d) kyseessä olevat henkilötietoryhmät; e) mahdolliset henkilötietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät; f) tarvittaessa tieto siitä, että rekisterinpitäjä aikoo siirtää henkilötietoja kolmannessa maassa olevalle vastaanottajalle tai kansainväliselle järjestölle, ja tieto tietosuojan riittävyttä koskevan komission päätöksen olemassaolosta tai puuttumisesta, tai jos kyseessä on 46 tai 47 artiklassa tai 49 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu siirto, tieto sopivista tai asianmukaisista suojaustoimista ja siitä, miten niistä saa jäljennöksen tai minne ne on asetettu saataville. Toimitettavat lisätiedot löytyvät artiklan kohdasta 2-3 ja poikkeus soveltamiseen artiklan kohdasta 5.

¹⁰ Tietosuojalain 33 §:ssä säädetään rajoituksista rekisterinpitäjän velvollisuuteen toimittaa tietoja rekisteröidylle.

samoin kuin kyseisen käsittelyn merkittävyys ja mahdolliset seuraukset rekisteröidylle.¹¹

Oikeus tietojen oikaisemiseen

Tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että rekisterinpitäjä oikaisee ilman aiheetonta viivytystä rekisteröityä koskevat epätarkat ja virheelliset henkilötiedot. Ottaen huomioon tarkoitukset, joihin tietoja käsiteltiin, rekisteröidyllä on oikeus saada puutteelliset henkilötiedot täydennettyä, muun muassa toimittamalla lisäselvitys.

Oikeus tietojen poistamiseen (”oikeus tulla unohdetuksi”)

Tietosuoja-asetuksen 17 artiklan mukaan rekisteröidyllä on tietyin edellytyksin oikeus saada rekisterinpitäjä poistamaan rekisteröityä koskevat henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä, ja rekisterinpitäjällä on velvollisuus poistaa henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä edellyttäen, että jokin seuraavista perusteista täyttyy:

- a) henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin;
- b) rekisteröity peruuttaa suostumuksen, johon käsittely on perustunut 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan tai 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta;
- c) rekisteröity vastustaa käsittelyä 21 artiklan 1 kohdan nojalla eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä tai rekisteröity vastustaa käsittelyä 21 artiklan 2 kohdan nojalla;
- d) henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti;
- e) henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;
- f) henkilötiedot on kerätty 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisen yhteydessä.

Edellä olevaa ei kuitenkaan sovelleta esimerkiksi, kun henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjään sovellettavaan unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan, käsittelyä edellyttävän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi tai jos käsittely tapahtuu yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämistä varten.¹²

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1. kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä, jos kyseessä on yksi seuraavista:

¹¹ Ks. myös artiklan kohdat 2 (tietojen siirtäminen kolmanteen maahan), 3 (jäljennös käsiteltävistä tiedoista) ja 4 (muiden oikeudet ja vapaudet). Tietosuojalain 34 §:ssä säädetään rajoituksista rekisteröidyn oikeudesta tutustua hänestä kerättyihin tietoihin.

¹² Ks. myös artiklan kohdat 2 (ilmoittaminen poistamispyynnöstä) ja 3 (poikkeukset kohtien 1 ja 2 soveltamisesta).

- a) rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden;
- b) käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista;
- c) rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi;
- d) rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä 21 artiklan 1 kohdan nojalla odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.¹³

Henkilötietojen oikaisua tai poistoa tai käsittelyn rajoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus

Tietosuoja-asetuksen 19 artiklan mukaisesti rekisterinpitäjän on ilmoitettava kaikenlaisista 16 artiklan, 17 artiklan 1 kohdan ja 18 artiklan mukaisesti tehdyistä henkilötietojen oikaisuista, poistoista tai käsittelyn rajoituksista jokaiselle vastaanottajalle, jolle henkilötietoja on luovutettu, paitsi jos tämä osoittautuu mahdottomaksi tai vaatii kohtuutonta vaivaa. Rekisterinpitäjän on ilmoitettava rekisteröidylle näistä vastaanottajista, jos rekisteröity sitä pyytää.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Tietosuoja-asetuksen 20 artiklan 1. kohdan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on toimittanut rekisterinpitäjälle, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle sen rekisterinpitäjän estämättä, jolle henkilötiedot on toimitettu, jos

- a) käsittely perustuu suostumukseen tai sopimukseen; ja
- b) käsittely suoritetaan automaattisesti.

Kun rekisteröity käyttää oikeuttaan siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, hänellä on artiklan 2. kohdan mukaisesti oikeus saada henkilötiedot siirrettyä suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, jos se on teknisesti mahdollista. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun oikeuden käyttäminen ei kuitenkaan saa rajoittaa 17 artiklan (oikeus tulla unohdetuksi) soveltamista. Artiklan 3. kohdan mukaan tietojen siirtämistä koskevaa oikeutta ei sovelleta käsittelyyn, joka on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämistä varten. Tietojen siirtämistä koskeva oikeus ei saa vaikuttaa haitallisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin.¹⁴

Vastustamisoikeus

Tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 1. kohdan mukaisesti rekisteröidyllä on oikeus henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella milloin tahansa vastustaa häntä koskevien henkilötie-

¹³ Jos käsittelyä on rajoitettu asetuksen 17 artiklan 1 kohdan nojalla, näitä henkilötietoja saa, säilyttämistä lukuun ottamatta, käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tahi toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä.

¹⁴ Ks. myös artiklan kohta 4 (muiden oikeudet ja vapaudet).

tojen käsittelyä, kuten esimerkiksi profilointia. Rekisterinpitäjä ei saa enää käsitellä henkilötietoja, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.¹⁵

Oikeus olla joutumatta automatisoitujen yksittäispäätösten kohteeksi, profilointi mukaan luettuna

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaisesti rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, kuten profilointiin, ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi. 1. kohtaa ei sovelleta, jos päätös 2. kohdan mukaisesti

- a) on välttämätön rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten;
- b) on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi; tai
- c) perustuu rekisteröidyn nimenomaiseen suostumukseen.

7 VAITIOLOVELVOLLISUUS

7.1 Tietosuojalain mukainen vaitiolovelvollisuus

Tietosuojalain 35 §:n mukaan hän, joka henkilötietojen käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä suorittaessaan on saanut tietää jotakin toisen henkilön ominaisuuksista, henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta taikka toisen liikesalaisuudesta, ei saa oikeudettomasti ilmaista sivulliselle näin saamiin tietoihin eikä käyttää niitä omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

7.2 Julkisuuslain mukainen vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Julkisuuslain 23 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamus- tehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutenkaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt. Kyseessä oleva lainkohta koskee pykälän 2 momentin mukaan myös sitä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii viranomaisessa taikka viranomaisen toimeksiannosta tai toimeksiannontotehtävää hoitavan palveluksessa taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain perusteella annetun luvan nojalla, jollei laista tai sen perusteella annetusta luvasta muuta johdu.

¹⁵ Ks. myös artiklan kohdat 2 ja 3 (mm. suoramarkkinoinnin vastustaminen).

Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

7.3 Henkilöstön terveydentilatietoja koskeva vaitiolovelvollisuus

Henkilöstön terveydentilatietoja koskevasta vaitiolovelvollisuudesta säädetään työelämän tietosuojalain 5 §:n 2 momentissa, jonka mukaan terveydentilaa koskevia tietoja saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka näiden tietojen perusteella valmistelevat tai tekevät työsuhdetta koskevia päätöksiä taikka panevat niitä toimeen. Työnantajan on nimettävä nämä henkilöt tai määriteltävä tehtävät, joihin sisältyy terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyä. Tietoja käsittelevät henkilöt eivät saa ilmaista näitä tietoja sivulliselle työsuhteen aikana eikä sen päättymisen jälkeen.

Työterveyshuoltolain (1383/2001) 18 §:n mukaan salassa pidettäväksi säädettyjä tietoja ei saa ilmaista, jollei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, anna siihen suostumustaan siten kuin erikseen säädetään¹⁶. Työterveydenhuollon palvelujen tuottajan palveluksessa oleva työterveyslääkäri saa sen estämättä, mitä potilasasiakirjojen salassapidosta potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa säädetään, antaa eräitä tietoja työnantajalle, työsuojeluviranomaiselle ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 12 §:ssä tarkoitetulle asiantuntijalle, sekä työterveyshuollon palvelujen tuottajalle.

7.4 Salassapitovelvollisuus

Rikoslain 38 luvun 1 §:n mukaiseen salassapitorikokseen voi syyllistyä henkilö, jolla on salassapitovelvollisuus jonkin tietyn asian suhteen. Rikoslain tarkoittamia salassapitorikoksena rangaistavia tekoja ovat salassa pidettävän seikan paljastaminen, josta tekijä on asemassaan, toimessaan tai tehtävää suorittaessaan saanut tiedon, sekä tällaisen salaisuuden käyttö omaksi tai toisen hyödyksi.

Jos teko katsotaan vähäiseksi huomioon ottaen teon merkitys yksityisyyden tai luottamuksellisuuden suojan kannalta taikka muut rikokseen liittyvät seikat, voi teko tulla arvioitavaksi rikoslain 38 luvun 2 §:n mukaisena salassapitorikkomuksena. Salassapitorikoksesta voidaan tuomita sakkoo tai vankeutta enintään 1 vuosi, ja salassapitorikoksesta sakkoo. Seurauksena voi olla myös vahingonkorvaus-

¹⁶ Työterveyslääkäri saa antaa tietoja 1) työnantajalle erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä kirjallisen lausunnon terveystarkastusten johtopäätöksistä sekä niiden perusteella aiheellisista työsuojelutoimista, siltä osin kuin ne liittyvät työsuojeluun ja työterveyshuoltoon;

2) työsuojeluviranomaiselle ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 12 §:ssä tarkoitetulle asiantuntijalle työsuojelun valvontaa varten edellä 1 kohdassa tarkoitetun lausunnon; sekä (20.1.2006/51)

3) työterveyshuollon palvelujen tuottajalle terveydentilaisen vaaran seuranta varten tämän pyynnöstä tiedot sellaisen potilaana olleen työntekijän terveystarkastuksista, joka on työskennellyt erityisen sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä ja joka on siirtynyt vastaavalla tavalla vaaralliseen työhön sen työnantajan palvelukseen, jonka työterveydenhuollosta tietoa pyytävä työterveyshuollon palvelujen tuottaja vastaa.

vastuun syntyminen.¹⁷

Lähteet:

Työ- ja elinkeinoministeriön opas Työelämän tietosuoja

¹⁷ Virkamiehet ja julkisyhteisön työntekijät voivat saada salassapitovelvollisuutensa rikkomisesta ankaramman vankeusrangaistuksen kuin muut henkilöt. Lisäksi heidät voidaan virkavelvollisuuden rikkomisesta panna viralta suoraan rikoslain 40 luvun 9 §:n nojalla.